

PRZYRODA klasa IV– wymagania edukacyjne na poszczególne oceny.

Ocena dopuszczająca. Uczeń:	Ocena dostateczna. Uczeń:	Ocena dobra. Uczeń:	Ocena bardzo dobra. Uczeń:	Ocena celująca. Uczeń:
Dział 1. Poznawanie przyrody. Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: I.1- I.6, II. 1, II.2, II. 9, II.10,II.11.				
<ul style="list-style-type: none"> - wymienia źródła wiedzy o przyrodzie i zmysły potrzebne do poznawania przyrody; -podaje przykłady obiektów, które można obserwować przez lupę; - podaje przykłady pytań, na które można uzyskać odpowiedź , przeprowadzając doświadczenia; - wyjaśnia pojęcia: wschód Słońca, zachód Słońca ; -wyznacza kierunki świata za pomocą Słońca i gnomonu; -podaje przykłady świadczące o pozornych zmianach położenia Słońca na niebie; -wymienia daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku; -wyjaśnia pojęcia: równonoc i przesilenie; 	<ul style="list-style-type: none"> -określa co to jest przyroda; -podaje po 2 przykłady obserwacji przyrodniczych, w których wykorzystuje lornetkę; - wymienia sposoby dokumentowania obserwacji przyrodniczej; -podaje zasady zachowania bezpieczeństwa podczas obserwacji i doświadczeń przyrodniczych; -posługuje się kompasem przy wyznaczaniu kierunków świata; -opisuje pozorną wędrówkę Słońca nad widnokregiem uwzględniając zmiany długości cienia; - opisuje cechy pogody w poszczególnych porach roku 	<ul style="list-style-type: none"> -podaje przykłady obiektów, organizmów, które można obserwować przez mikroskop; -wyjaśnia, do czego jest potrzebna mapa, kompas i taśma miernicza; - wyjaśnia, co to jest obserwacja przyrodnicza; - wymienia punkty, które zawiera karta doświadczenia; - opisuje kierunki świata na różny kierunków; -określa kierunki świata w terenie; - charakteryzuje widnokrąg w mieście i na wsi; -analizuje zależności między długością cienia a wysokością Słońca nad widnokregiem; - rozpoznaje i wskazuje rysunki przedstawiające drogę Słońca w dniach 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, co to są narządy zmysłów i jaka jest ich rola w poznawaniu przyrody; - opracowuje kartę obserwacji dowolnego obiektu; - podaje różnice między próbą badawczą a kontrolną w doświadczeniu; - opisuje sposoby wyznaczania kierunków świata w sytuacji, gdy nie ma przyrządów i gdy nie widać Słońca; - podaje zależności między wielkością widnokregu a wysokością, na jakiej znajduje się obserwator; - samodzielnie wykonuje rysunki przedstawiające 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jakie są źródła wiedzy o przyrodzie; - wyjaśnia, kiedy można na podstawie obserwacji wyciągnąć wnioski; - uzasadnia, dlaczego w doświadczeniu jest potrzebna próba kontrolna; - konstruuje kompas domowym sposobem według instrukcji i posługuje się nim; - wyjaśnia, dlaczego droga Słońca nad widnokregiem odbywa się w cyklu dobowym; - wyjaśnia przyczyny występowania różnic

<ul style="list-style-type: none"> - podaje po 3 przykłady zmian zachodzących w przyrodzie w poszczególnych porach roku 		<ul style="list-style-type: none"> rozpoczynających pory roku; - wyjaśnia zależność między wysokością Słońca nad widnokretem a długością cienia w różnych porach roku 	<ul style="list-style-type: none"> drogę Słońca nad widnokretem w dniach rozpoczęcia pór roku 	<ul style="list-style-type: none"> w długości drogi Słońca nad widnokretem, w zależności od pory roku
<p>Dział 2. Orientacja w terenie i pogoda. Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: II.3-II.8, III.1- III.8.</p>				
<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, co to jest plan; -podaje przykłady zastosowania planów; - wymienia różnice między planem i mapą; -wymienia stałe elementy mapy; -odczytuje na mapie topograficznej, gdzie znajduje się np. las, szkoła, kościół; - wskazuje plany miast wśród innych map; - wymienia sytuacje życiowe, w których plan miasta jest niezbędny; - wymienia składniki pogody; - przyporządkowuje składniki pogody do urządzeń pomiarowych; - przedstawia składniki pogody za pomocą symboli 	<ul style="list-style-type: none"> - rysuje proste plany małych przedmiotów w zeszycie, np. pudełka od zapalek; -wyjaśnia, dlaczego nie można narysować planu klasy bez zmniejszenia jej wymiarów; - rozpoznaje na mapie znaki topograficzne liniowe, powierzchniowe i punktowe, podaje ich przykłady; -rozpoznaje mapę topograficzną wśród innych map do wyboru; - odczytuje informacje z planu miasta i mapy topograficznej w podstawowym zakresie; - wskazuje ulice i określa kierunki, w których przebiegają, np. z północy na południe; -pokazuje na planie punkty wymienione przez nauczyciela; -określa kierunki świata na mapie topograficznej i planie miasta; 	<ul style="list-style-type: none"> - rysuje obiekty w podanych dowolnych zmniejszeniach, np. plan klasy, pokoju, ławki szkolnej; - określa kierunki świata na mapie topograficznej -analizuje mapy topograficzne pod względem liczby zabudowań i innych elementów; - planuje trasę wycieczki po mieście lub po najbliższej okolicy z uwzględnieniem najciekawszych punktów lub punktów wskazanych przez nauczyciela; - rozróżnia opady i osady atmosferyczne; - odczytuje wartości składników pogody z urządzeń pomiarowych; - określa pogodę na podstawie mapy pogody 	<ul style="list-style-type: none"> - szacuje na podstawie pomiarów sali lekcyjnej, ile razy należy zmniejszyć długość i szerokość sali, aby jej plan zmieścił się na kartce; - planuje i opisuje trasę wycieczki, określając kierunki świata; -wyznacza trasę wędrówki, zgodnie z opisem na mapie topograficznej; - orientuje plan miasta i mapę topograficzną za pomocą kompasu i charakterystycznych punktów w terenie; -opisuje przebieg podanej trasy z uwzględnieniem kierunków przebiegu ulic, lokalizacji zabytków; 	<ul style="list-style-type: none"> -wyciąga wnioski dotyczące zależności między zastosowanym pomniejszeniem obiektu a wielkością tego obiektu na planie; - podaje przykłady innych map (np. tematycznych) i opisuje ich zastosowanie; - szkicuje trasę ze szkoły do domu, uwzględniając kierunki świata, bez korzystania z mapy; - rozróżnia przykładowe rodzaje chmur i przewiduje na podstawie ich wyglądu zmiany w pogodzie; - przewiduje wartości składników pogody w zależności od sytuacji opisanych przez

<p>graficznych; - wymienia niebezpieczeństwa związane z pogodą</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje poszczególne składniki pogody; - odczytuje składniki pogody z mapy pogody; - opisuje, jak należy zachować się podczas burzy 	<p>wybranej części kraju; - opisuje, jak należy zachować się podczas wichury, ulewy i śnieżyicy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie prognozy pogody opisuje jej składniki; - na podstawie wartości poszczególnych składników pogody opisuje warunki pogodowe; - rozróżnia pory roku na podstawie wybranych map pogody; - opisuje zjawisko tęczy 	<p>nauczyciela; - przedstawia mapę pogody na podstawie prognozy słownej - opisuje zasadę działania piorunochronu</p>
--	---	---	---	--

Dział 3. Ja i moje ciało. Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: IV.1-IV.5.

<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady narządów w organizmie człowieka oraz ich funkcje; - wymienia funkcje szkieletu; -wskazuje na planszy podstawowe części szkieletu; -określa rolę układu mięśniowego w organizmie; - omawia rolę układu pokarmowego, oddechowego; 	<ul style="list-style-type: none"> -wskazuje, że podstawowym elementem budującym organizm jest komórka; -wymienia główne układy narządów organizmu człowieka; - wskazuje dwa przeciwstawnie działające mięśnie, np. zginacz i prostownik przedramienia; -wskazuje na modelu szkieletu człowieka rodzaje połączeń kości; - wskazuje na schematach budowy układu pokarmowego i 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia funkcje układów narządów w organizmie człowieka; - wymienia elementy składowe szkieletu człowieka; -wskazuje główne mięśnie organizmu człowieka; - opisuje ogólnie przebieg procesów zachodzących w przewodzie pokarmowym człowieka; - uzasadnia, dlaczego 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje położenie układów i narządów na rycinach anatomicznych; - wyjaśnia, dlaczego mięśnie muszą pracować parami; - wymienia rodzaje zębów człowieka i podaje ich funkcje; - opisuje proces wymiany gazowej zachodzący w płucach; - na podstawie ryciny 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje hierarchiczność struktury organizmu; - omawia budowę i funkcjonowanie stawu; - opisuje rolę ślinianek, wątroby i trzustki; - wykazuje związek między budową a rolą krtani; - wyjaśnia, dlaczego krążenie krwi jest warunkiem życia człowieka;
--	---	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne funkcje krwi; - wskazuje na planszy układ nerwowy; - nazywa podstawowe elementy układu nerwowego; - wskazuje różnice w budowie komórki jajowej i plemnika; - podaje nazwy poszczególnych elementów budowy układu rozrodczego kobiety i układu rozrodczego mężczyzny; - opisuje zmiany zachodzące w organizmach dziewcząt i chłopców w okresie dojrzewania; - wymienia zmysły człowieka i wskazuje je na własnym organizmie; - podaje podstawowe zasady dbania o słuch i wzrok; - podaje zasady pielęgnacji skóry, włosów, zębów i paznokci 	<ul style="list-style-type: none"> oddechowego tworzące je narządy i podaje ich nazwy; - omawia rolę serca; - omawia rolę układu nerwowego w funkcjonowaniu organizmu; - określa rolę układu rozrodczego kobiety i układu rozrodczego mężczyzny; - wyjaśnia, na czym polega dojrzewanie dziewcząt i chłopców; - opisuje rolę poszczególnych zmysłów w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego; - uzasadnia, dlaczego nie należy słuchać zbyt głośnej muzyki oraz korzystać zbyt długo z telefonów komórkowych; - omawia znaczenie czystości odzieży, obuwia, bielizny i otoczenia dla utrzymania zdrowia; - podaje przykłady ubioru dostosowanego do pory roku i rodzaju pracy 	<ul style="list-style-type: none"> oddychanie przez nos jest zdrowsze niż przez usta; - opisuje rodzaje naczyń krwionośnych; - omawia części układu nerwowego; - wskazuje na planszy rozmieszczenie narządów rozrodczych kobiety i mężczyzny; - wskazuje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na rozwój organizmu w okresie dojrzewania; - wyjaśnia, co to znaczy, że zmysły ulegają adaptacji; - podaje przykłady świadczące o ochronnym działaniu zmysłów dla organizmu; - wymienia substancje wydalone i wydzielane przez skórę. - opisuje poprawne zasady mycia zębów 	<ul style="list-style-type: none"> omawia budowę serca; - wymienia funkcje, jakie pełnią mózg i mózdzek; - określa rolę poszczególnych narządów w układzie rozrodczym męskim i układzie rozrodczym żeńskim; - charakteryzuje etap dojrzewania; - uzasadnia, że zmysły chronią organizm przed niebezpiecznymi czynnikami zewnętrznymi; - wyjaśnia, dlaczego przestrzeganie higieny osobistej jest obowiązkiem każdego człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, dlaczego układ nerwowy odgrywa kluczową rolę w organizmie; - uzasadnia przystosowanie budowy układu rozrodczego męskiego i układu rozrodczego żeńskiego do pełnionych funkcji; - wyjaśnia, co to znaczy, że na dojrzewanie mają wpływ hormony; - opisuje rolę mózgu w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego przez narządy zmysłów; - proponuje i przeprowadza doświadczenie przedstawiające niszczenie szkliwa nazębnego
--	--	---	---	--

Dział 4. Ja i moje otoczenie. Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: V. 1- V.10.

<p>-wymienia trzy podstawowe grupy ciał stałych w zależności od ich właściwości fizycznych; - odróżnia środki szkodliwe po oznaczeniach na opakowaniu lub etykiecie; - wskazuje sposoby postępowania podczas opatrywania otarcia lub skaleczenia; - opisuje sposoby zabezpieczania ciała przed skutkami nadmiernego promieniowania słonecznego.; - wyjaśnia, co to są choroby zakaźne; - opisuje podstawowe sposoby zapobiegania chorobom zakaźnym; - wymienia typowe objawy alergii; - opisuje zachowania chroniące człowieka przed zakażeniem się grzybicą; - wskazuje sposoby odmawiania propozycji picia alkoholu, palenia tytoniu i zażywania narkotyków;</p>	<p>- wymienia trzy stany skupienia substancji; - na podstawie instrukcji omawia sposób posługiwania się środkami czystości; -podaje przyczyny uszkodzeń skóry; -opisuje objawy złamania kości; - uzasadnia konieczność zasięgnięcia porady lekarskiej w przypadku zachorowania na chorobę zakaźną; -podaje przykłady chorób zakaźnych człowieka i dróg zakażenia się nimi; - podaje przykłady zwierząt jadowitych; - wymienia sytuacje, w których należy powiedzieć <i>nie</i>; -wyjaśnia, co to jest uzależnienie; - opisuje zasady zdrowego stylu życia; -wyjaśnia, dlaczego należy zachować postawę asertywną w sytuacji bycia namawianym do zapalenia papierosa, wypicia alkoholu lub spróbowania narkotyków</p>	<p>-opisuje trzy stany skupienia substancji w zależności od ułożenia drobin oraz możliwości ich przemieszczania się; - uzasadnia celowość umieszczania symboli ostrzegawczych na produktach szkodliwych; - podaje zasady właściwego postępowania w wypadku pogryzienia przez zwierzę; - wskazuje przykłady chorób bakteryjnych i wirusowych; - uzasadnia celowość wykonywania szczepień ochronnych; - podaje przykłady roślin mogących wywołać alergię u ludzi; - podaje przykłady zachowań asertywnych wobec presji otoczenia; - wyjaśnia, dlaczego znajomości zawarte przez internet mogą być niebezpieczne; - uzasadnia stwierdzenie: <i>Ruch i umiętność odpoczynku są bardzo ważne dla organizmu.</i></p>	<p>- uzasadnia, dlaczego przykładowe ciało zostało wykonane z danej substancji; - interpretuje szkodliwość produktu oznaczonego kilkoma piktogramami ostrzegawczymi; - podaje różnice między zwinięciem a złamaniem; -wyjaśnia, dlaczego nie należy opalać się bez właściwego zabezpieczenia skóry; - opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych; - wyjaśnia, dlaczego w kontaktach ze zwierzętami należy zachować szczególną ostrożność; - opisuje skutki działania nikotyny na organizm człowieka; - wyjaśnia, dlaczego bycie życzliwym dla innych ma wpływ na zdrowie człowieka;</p>	<p>- opisuje właściwości ciała w zależności od rodzaju substancji, z jakiej zostało wykonane; - określa szkodliwe dla zdrowia skutki działania preparatów drażniących, żrących, wybuchowych i toksycznych; - wymienia rodzaje uszkodzeń ciała i opisuje sposoby udzielania pierwszej pomocy; - omawia ogólnie zasadę działania szczepionki; - wyjaśnia, co oznaczają pojęcia: <i>alergia, alergolog</i>; - uzasadnia konieczność zachowania postawy antyalkoholowej i antynikotynowej; - wyjaśnia, jak rozumie stwierdzenie: <i>Wytyczaj sobie realistyczne cele życiowe i wytrwale dąż do ich osiągnięcia.</i></p>
--	--	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe zasady zdrowego stylu życia; - podaje przykłady potraw, których powinna się wystrzegać osoba prowadząca zdrowy styl życia; - wymienia czynniki mające szkodliwy wpływ na organizm człowieka 			<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia stwierdzenie: <i>Zdrowie w dużej mierze zależy od nas samych.</i> 	
<p>Dział 5. Środowisko przyrodnicze najbliższej okolicy. Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: VI.1-VI.13.</p>				
<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady elementów przyrody ożywionej i nieożywionej; -wymienia rodzaje skał (lite, luźne i zwięzłe); - wymienia formy ukształtowania terenu; - wskazuje, które z form są wklęsłe, a które wypukłe (na fotografiach, modelach lub w terenie); - wymienia najważniejsze cechy środowisk lądowych; - rozpoznaje pospolite drzewa, krzewy i rośliny zielne występujące w najbliższej okolicy; - rozpoznaje pospolite zwierzęta występujące w najbliższej okolicy; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, co to są skały i minerały; - odróżnia skały lite od pozostałych, rozpoznaje granity i piaskowce; - rozpoznaje na ilustracjach i nazywa poszczególne formy ukształtowania terenu; - podaje przykłady sposobów przetrwania zimy przez rośliny i zwierzęta; - wskazuje różnice między drzewem iglastym a drzewem liściastym; -wyjaśnia, czym różni się drzewo od krzewu i rośliny zielnej; - wskazuje pień i koronę drzewa; - omawia znaczenie tablic informacyjnych umieszczanych przy wejściu do lasu; 	<ul style="list-style-type: none"> -rozpoznaje w krajobrazie elementy przyrody ożywionej i nieożywionej; - charakteryzuje różne rodzaje skał i rozpoznaje je; - wyjaśnia, co to są surowce mineralne, podaje ich podział; - wskazuje i nazywa elementy pagórka; - rozpoznaje zbocza łagodne i strome; - wskazuje na modelu i nazywa elementy doliny rzecznej; - podaje przykłady przystosowań roślin do warunków suchych i wilgotnych; - podaje przykłady bylin występujących w najbliższej okolicy; 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych; -podaje przykłady surowców jubilerskich; - rozpoznaje i nazywa elementy doliny rzecznej w terenie; - podaje przykłady roślin światłolubnych i cieniolutubnych; - podaje, które rośliny są nazywane bylinami; - podaje, które rośliny są nazywane bylinami; - wyjaśnia, dlaczego rośliny runa leśnego kwitną wczesną wiosną; 	<ul style="list-style-type: none"> -opisuje pochodzenie skał; - wyjaśnia powstawanie skał osadowych; - dokumentuje skały w najbliższej okolicy (fotografuje, opisuje, wyjaśnia różnice między nimi); - charakteryzuje poszczególne formy ukształtowania terenu; - rozpoznaje w terenie formy terenu i wykonuje ich dokumentację fotograficzną; - wykazuje związek budowy zwierząt z przystosowaniem

<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, co to jest las; - wymienia funkcje lasu; - podaje podstawowe zasady zachowania się w lesie; - wymienia warstwy roślinności w lesie; - podaje przykłady grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących; - rozróżnia cudzożywny i samożywny sposób odżywiania się organizmów; - na wybranych przykładach przedstawia przystosowania zwierząt roślinożernych i mięsożernych do zdobywania pokarmu; podaje przykłady - wykorzystywania łąk przez człowieka; - wymienia produkty otrzymywane z poszczególnych zbóż; - wymienia produkty otrzymywane z ziemniaków i buraków cukrowych; - wymienia wody występujące w najbliższej okolicy; 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady roślin tworzących poszczególne warstwy lasu; - podaje przykłady znaczenia roślin w przyrodzie i życiu człowieka; - wykazuje różnorodność sposobów polowania zwierząt mięsożernych; - rozpoznaje typowe rośliny łąkowe; - rozpoznaje zboża uprawiane w Polsce; - nazywa rośliny oleiste; - podaje przykłady roślin warzywnych; - podaje przykłady zbiorników sztucznych i naturalnych; - omawia wykorzystanie wód płynących i stojących; - wskazuje najważniejsze przystosowania ryb do życia w środowisku wodnym; - podaje przykłady słodkowodnych zwierząt (innych niż ryby) żyjących w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia różnice między lasem liściastym, iglastym i mieszanym; - opisuje temperaturę powietrza, wilgotność i nasłonecznienie występujące w poszczególnych warstwach lasu; - opisuje, jak można poznawać las za pomocą różnych zmysłów; - uzasadnia, że człowiek jest organizmem cudzożywным; - uzasadnia, że budowa roślin stanowi przystosowanie do samożywного odżywiania się; - rozpoznaje zwierzęta żyjące na łące; - określa cel tworzenia pól uprawnych; - opisuje zastosowanie i wykorzystanie różnych rodzajów i różnych części roślin; - wyjaśnia pojęcia: <i>bagno, staw, jezioro</i>; - wyjaśnia, co to jest źródło i ujście rzeki; - opisuje rzekę w najbliższej okolicy; - wykazuje różnice w warunkach życia w wodzie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie ściółki leśnej dla życia w lesie; - uzasadnia, że rośliny to organizmy samożywny; - podaje przykłady przystosowań zwierząt do odżywiania się pokarmem płynnym; - rozróżnia rośliny jednoroczne i byliny; - wskazuje różnice między polem uprawnym a łąką; - opisuje wykorzystanie i zastosowanie roślin włóknodajnych; - rozpoznaje w terenie wody powierzchniowe w najbliższej okolicy i podaje ich nazwy; - wyjaśnia, co to jest nurt rzeki; - opisuje naturalne i sztuczne zbiorniki wodne i rozpoznaje je w terenie; - opisuje ogólnie proces wymiany gazowej u ryby; - określa, czym jest plankton i jakie jest jego znaczenie; - 	<ul style="list-style-type: none"> do życia na różnych podłożach; - podaje różnice między roślinami jednorocznymi, dwuletnimi i wieloletnimi; - prezentuje samodzielnie opracowany regulamin zachowania się w lesie; - omawia przystosowania roślin w poszczególnych warstwach lasu do panujących tam warunków; - opisuje ogólnie proces fotosyntezy; - wykazuje związek między budową przewodu pokarmowego roślinożerców a spożywanym przez nich pokarmem; - rozróżnia łąki naturalne i stworzone przez człowieka; - wyjaśnia, co to są rośliny zbożowe, okopowe, oleiste; - charakteryzuje wpływ różnych czynników na wody powierzchniowe;
---	---	---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady wód płynących i stojących; - wymienia korzyści, jakie daje organizmom środowisko wodne; - podaje przykłady ryb słodkowodnych występujących w Polsce; 		<ul style="list-style-type: none"> i na lądzie; - omawia strefy występowania roślin w jeziorze; 		<ul style="list-style-type: none"> - opisuje skutki powodzi i działalność rzeki (żłobienie koryta, podmywanie brzegów, transport piasku i inne); - wyjaśnia zasadę działania pęcherza pławnego; - na wybranych przykładach przedstawia przystosowania roślin do życia w wodzie
---	--	---	--	---

Dział 6. Krajobraz najbliższej okolicy. Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: VII.1-VII.9.

<ul style="list-style-type: none"> - opisuje dzisiejszy wygląd krajobrazu w mieście i na wsi; - wymienia obiekty budowlane wykonane przez człowieka wpływające na krajobraz; - wymienia składniki krajobrazu wiejskiego i miejskiego; - podaje przykłady krajobrazów antropogenicznych; -wymienia składniki krajobrazu antropogenicznego w najbliższej okolicy; 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje krajobraz wiejski i miejski; - opisuje, jak wyglądał krajobraz przed setkami lat (na podstawie rycin) i czym zajmowali się ludzie; -omawia, jakie zmiany krajobrazu następowały w ciągu stuleci pod wpływem działalności człowieka; - opisuje elementy krajobrazu antropogenicznego w najbliższej okolicy; - rozróżnia aktualne i dawne elementy krajobrazu najbliższej okolicy; - charakteryzuje sposoby ochrony przyrody w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia zależność krajobrazu rolniczego od pór roku; - wyjaśnia, dlaczego krajobrazów naturalnych na Ziemi jest niewiele; - porównuje krajobraz miejski i wiejski; - opisuje krajobrazy zdewastowane przez człowieka, np. tereny kopalń odkrywkowych; - uzasadnia zależność krajobrazu rolniczego od pór roku; - opisuje wybrany typ 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje krajobrazy rolnicze nizinne i górskie; - porównuje krajobrazy dużego i małego miasta; - podaje przykłady krajobrazów naturalnych i uzasadnia ich zakwalifikowanie do danego typu krajobrazów; - wyjaśnia, dlaczego krajobraz rolniczy zalicza się do krajobrazów częściowo przekształconych; - uzasadnia przywracanie 	<p>definiuje pojęcia: <i>krajobraz rolniczy</i> <i>i krajobraz miejski</i>;</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady zmian krajobrazu na skutek gwałtownego rozwoju przemysłu w XIX w.; - wyjaśnia, na czym polega rekultywacja krajobraz; - wyjaśnia różnice między pojęciami <i>rewitalizacja</i> i <i>rekultywacja</i>; - prezentuje krajobraz okolicy na nośnikach cyfrowych;
--	--	---	---	--

<ul style="list-style-type: none">-wymienia składniki krajobrazu najbliższej okolicy;- wymienia formy ochrony przyrody w Polsce;- podaje przykład parku narodowego położonego najbliżej miejsca zamieszkania i wskazuje go na mapie;- opisuje podstawowe zasady zachowania się na terenie parku narodowego;- podaje możliwości ochrony przyrody przez ucznia klasy 4.	<ul style="list-style-type: none">-wyjaśnia co oznacza skrót LOP.	<ul style="list-style-type: none">krajobrazu antropogenicznego;- opisuje krajobraz najbliższej okolicy;- podaje przykłady rezerwatów przyrody i pomników przyrody w Polsce;- wskazuje miejsca w najbliższej okolicy zasługujące na ochronę i uzasadnia swój wybór.	<ul style="list-style-type: none">wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zdegradowanym;- wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości;- opisuje zadania szkolnego koła Ligi Ochrony Przyrody.	<ul style="list-style-type: none">- uzasadnia, że ochrona przyrody ma w Polsce długą tradycję.
---	---	---	---	--

